

VILHELM MARSTRAND

4. OKTOBER 1884-29. JUNI 1955

VILHELM MARSTRANDS slægt er en af de mange oprindeligt norske familier, som i den danske del af fællesmonarkiet fandt udløsning for deres virketrang og foretagsomhed. Slægten, der føres tilbage til hytte- og proviantskriver ved Inset kobberværk NIELS MARSTRAND (d. 1741) kom til Danmark med sønnesønnen, den driftige bager JACOB MARSTRAND (1770-1829), kendt for sit mekaniske snille og sine kunstneriske, især musikalske, interesser; hans søn maleren VILHELM MARSTRAND (1810-73) var fader til direktør for akts. Titan POUL FREDERIK MARSTRAND (1851-1902) - civilingeniørens fader.

Vilhelm Marstrand var i udpræget grad barn af sin slægt - de tekniske og historiske kundskaber, de vidt spredte interesser og den artistiske undertone var slægtens særpræg. Han blev student 1901 og gik den normale studievej, 1907 dimitteredes han som bygningsingeniør og fik i de følgende aar en rig virksomhed, især ved jernbane-anlæg; hans og H. HAMMERICHS forslag angaaende banegaardsforholdene i Aarhus blev i det store og hele grundlaget for den ved lovene i 1916 og 1918 gennemførte ordning. Marstrands virksomhed som raadgivende ingeniør og hans indsats paa mangfoldige tekniske og trafikale omraader, der gjorde hans valg i 1937 til sekretær for

det nystiftede Akademi for de tekniske videnskaber naturligt, skal ikke bedømmes her. Nævnes skal blot hans interesse for byplanlægningen, hvor han drog nytte af sin forenede tekniske og historiske viden. I forbindelse hermed staar hans studier over gamle danske byer, udførligst i Aabenraa (1933), hvis resultater dog i hvert fald for stednavnenes vedkommende næppe har bærekraft.

Hans genealogisk-personhistoriske produktion var vel ikke særlig stor – han var mere systematiker og samler, og hans rige samlinger kan formodes at blive offentligt tilgængelige – men det lidt han lod trykke var til gengæld af høj kvalitet; i første række maa nævnes stamtavlen over hans egen familie i „Slægten Marstrand. Til Minde om Onkel Troels“ (1915), hvor hans systematiske sans udfoldede sig i fuld blomstring – ikke alene forkastede han det hævdevundne indrykningsprincip til fordel for en tabellarisk opstilling, der ligger nær op ad den svenske, men i selve den typografiske tilrettelæggelse boltrede han sig i en lapidarisk fin-systematik, der understregede hans egen karakteristik af stamtavlen som „fornem, men ikke morsom“. Hans ypperste værk er utvivlsomt afhandlingen om Ætten Tersmedens oprindelse (Svensk Personhistorisk Tidskrift XXVII, 1926, 79–129) – et mønstergyldigt stykke genealogi, hvor fantasi og omhyggelighed parret med kombinationsevne og kildekritik indgaar en smuk forening. De samme gode egenskaber prægede hans afhandling om slægten Walter (Ph. T. 9, I, 1928, 14–26), der giver en fortræffelig oversigt over de oprindelig i grevskabet Rantzaus tjeneste staaende familier WALTER og MÜLLER (rentemester HENRIK MÜLLER). Ogsaa artiklen „Stille Holm“ og hans Slægt (Ph. T. 10, I, 1934, 266–73) er et vel udført stykke arbejde, om end ikke paa langt nær af samme rækkevidde som de nysnævnte. To momenter kan antages at have været bestemmende for, at Marstrand lod dette lille arbejde befordre til trykken – begge lige karakteristiske for ham. Det ene var den (aktuelt interesseløse) paavisning af, at sindssygevesenet endnu i 1909 ikke interesserede sig for slægtskabsforholdene ved bedømmelsen af patienterne – det andet var ønsket om at fremhæve den af lidt ældre arkivgæster velkendte cand. phil. D. E. RUGAARD (1877–1931) – som Holm en af de stille eksistenser. Rugaard havde ved flere lejligheder assisteret Marstrand i hans arbejde, og Marstrands trofasthed og loyalitet var usvigelig som iøvrigt ogsaa hans hjælpsomhed; undertegnede mindes med stor taknemmelighed Marstrands vejledning i genealogiens systematik nær ved 30 aar tilbage.

I 1936 deltog Marstrand – mirabile dictu – i konkurrencen om

det historiske professorat. Der kan ikke være tvivl om, at dette var et fejlgreb, som universitetet havde et medansvar for; hans faglige viden og kunnen stod ifølge sagens natur ikke paa højde med ambitionerne, og han maatte med smerte notere den kendsgerning, at genealogien er for lidt til at bære et professorat. Hans konkurrenceforelæsninger, der blev trykt i Ph. T. (10. V, 1938, 1-52), var, trods mange selvfølgeligelige og rigtige bemærkninger, vel hans svageste arbejde paa dette omraade.

Marstrands force var selve den genealogiske undersøgelse, som han beherskede suverænt; kunne hans systematiske sans undertiden forekomme noget overeksponeret, saa var det dog gennem den strenge systematik han naaede sine resultater, og paa disse felter havde han alligevel tilstrækkelig skoling og respekt til at ave den fantasi, som han paa andre omraader synes at have haft svært ved at tæmme. Altid vel oplagt, men hyppigt med digressioner og præget af tankens hurtige, springvise flugt, deltog han i debatten; kun lidt af alt dette er bevaret for eftertiden, men et eksempel haves dog i et lille afsnit Forskelligt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden (Ph. T. 7. II, 1917, 97-109), hvor han som udløber af en forbitret diskussion om navnesagen fremsatte en række bemærkninger, der vidner højt om hans praktiske bon sens og hans overblik over genealogiens muligheder.

Fra 1921-28 havde Marstrand sæde i bestyrelsen for Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie, fra 1924 tillige som medlem af skriftudvalget.

Med VILHELM MARSTRAND har dansk personhistorisk og genealogisk forskning mistet en af sine mest markante skikkelser. Hans meninger kunne ofte være outrerede og hyppigt hæmmedes hans overstrømmende fantasirigdom ikke i tilstrækkelig grad af den modnende overvejelseskritik – men der blev lyttet, naar Marstrand lod sin stemme høre i debatten, og stod der end oftest en strid vind imod ham, skal det nok vise sig, at han har saet levedygtige frø.

ALBERT FABRITIUS.